

پوسترهای عاشورایی روی دیوار

نمایشگاه گروهی پوستر تایپوگرافی «عاشورا» در نگارخانه لاله برگزار می‌شود. این نمایشگاه گروهی منتخب آثار نمایشگاه پوسترهای تایپوگرافی است که از ورک شاپ طراحی پوستر سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران و سوگواره عاشورایی انتخاب شده و با استفاده از خط سعی در خلق اثر کرده است؛ در این نمایشگاه سعی در نمایش تکنیک‌های مختلف تایپوگرافی بوده که کنکاشی در رسیدن به ساختار

تصویری و بیان دغدغه‌های درونی هنرمندان متعدد است.
در این نمایشگاه گروهی آثاری از هنرمندانی مانند مطهره آگاهیان، محمدرد لاتی، بیتا فخمی، محمد افشار، حمید اقدسی یزدلی، محمد ایمانی راد، نصیر بشیری، محمد بلوریان، علیرضا بیت الهی علیرضا پورا کبری، محمد رضا حافظی، ایمان خاکسار بنی اسدی، احمد خان بابایی، احمد دیندار، صالح زنگانه، محمد جواد زهادت، حامد سهرابی، سهیل صمدی بهرامی، احمد

عزیز پور، پدram فرخ نیا، حسین کامیابی، عرفان کمالی، علی کیان مهر، احسان مرادی، هادی معزی، محمد مکاریچیان، مهرداد موسوی و مسعود نجابتی به نمایش گذاشته شده است.
آیین گشایش نمایشگاه روز جمعه، ۱۴ مرداد از ساعت ۱۶ تا ۱۹ با حضور هنرمندان و دوستان‌ران هنر در نگارخانه لاله برگزار می‌شود و نمایشگاه تا ۲۴ مرداد از ساعت ۹ تا ۱۸ و پنجشنبه‌ها ساعت ۹ تا ۱۲ به جز روزهای تعطیل دایر خواهد بود.

گفت‌وگوی «جام جم» با محمدرضا محمدحسینی درباره نقاشی قهوه‌خانه‌ای

نقالی قیام روی بوم

می‌آورند، یادآوری چنین وقایعی در ذهنم، الهام بخش تابلوهام می‌شود.

ضرورت توجه دوباره به نقاشی قهوه‌خانه‌ای

این هنرمند باتایکیدربراین‌که مکتب قهوه‌خانه‌ای هنری کاملاً ایرانی است امروز از رونق افتاده، خاطر نشان می‌سازد: نقاشی سنتی ایرانی فقط شامل وقایع مذهبی نمی‌شود بلکه ادبیات عامه، شاهنامه، ضرب‌المثل‌ها و... را هم دربرمی‌گیرد. آداب و رسوم سنتی ایرانی به راحتی به دست نیامده که به راحتی فراموش شود. نقاشی قهوه‌خانه‌ای درواقع روایتی از رزم، بزم و مذهب ایرانی است. این‌گونه نقاشی که آمال و علایق ملی، اعتقادات مذهبی و روح فرهنگ خاص لایه‌های میانی جامعه شهری را بازمی‌تابد بسیار ارزشمند است. درواقع نقاشی قهوه‌خانه‌ای ازجمله هنرهای سنتی و اصیل ایرانی است و ریشه در تاریخ و فرهنگ کشورمان دارد که متأسفانه امروز به دلایل مختلف کمتر به آن پرداخت می‌شود. ازجمله این دلایل می‌توان به زمان بر بودن این هنر و صبر کم جوانان امروز اشاره کرد. دیگر آن‌که در گذشته نقال‌هایی بودند که پرده‌های نقاشی را از محلی به محل دیگری می‌بردند که الان دیگر این‌طور نیست. یعنی نقال‌ها منتظر می‌شوند کسی به آنها سفارش نقالی بدهد و البته دیگر قهوه‌خانه‌ها هم محلی برای نقاشی نقالی نیست. البته به جای آن امروزه فضای مجازی، رسانه‌ها و... می‌توانند در جهت حفظ هنر سنتی کوشایابند چرا که هرکدام از ما موظفیم فرهنگ ایرانی - اسلامی مان را حفظ و آن را به نسل‌های انتقال دهیم. نقاشی عاشورایی سبکی خاص دارد و اغلب هنرمندان در نقاشی قهوه‌خانه‌ای از این سبک پیروی می‌کنند. البته هنر هنرمند در ارتباط با روایات موجود و هرکدام با مدل خاص خودشان در جزئیات اثر کار انجام می‌دهند.

جنگ حضرت عباس (ع)، شهادت حضرت علی‌اصغر(ع)، خیمه امام سجاد(ع) و... به تصویر کشیده می‌شود. به گفته محمدحسینی، در رنگ‌گذاری قهوه‌خانه‌ای باید در عین توجه به سلیقه، چارچوب و المان‌های رایج نیز رعایت شود. او می‌افزاید: مرحوم حسین قوللرآغاسی، عاشقانه واقعه کربلا را روی بوم به تصویر می‌کشید و همواره در طرح‌هایش از رنگ‌های شاد بهره می‌برد. من هم در نقاشی مضامین عاشورایی از رنگ‌های شاد استفاده می‌کنم اما مثلاً در استفاده از رنگ سبز در تابلوها بنا به شخصیت مقابل که طفل یا جوان یا بزرگسال است، آن سبزا در تونالیته‌های مختلف به کار می‌برم. البته خیلی از نقاشان در تصویر قیام عاشورا صرفاً از رنگ‌های تیره استفاده می‌کنند اما من این‌طور نیستم. بعضاً پیش‌آمده در ذهن رنگی برای قسمتی از تابلو در نظر داشته‌ام اما پای بوم که می‌نشتم نظرم عوض می‌شود و رنگ دیگری روی تابلو می‌زنم. او به پاسخ به این پرسش که چطور از اشکال متنوع شور حسینی برای خلق نقاشی کارام جان می‌رود الهام و تأثیر می‌پذیرید، تصریح می‌کند: وقتی کسی را دوست دارید آن شخص ناخودآگاه در ذهن شما وجود دارد و با دیدن مثلاً یک تابلو یا یک خیابان یا ... به یاد او می‌افتید. اهل بیت(ع) هم در ذهن من به همین شکل هستند. گاهی پیش می‌آید در ذهنم کودکی امام حسین(ع) را در تصور می‌کنم که بر دوش پیامبر اکرم(ص) می‌آمدند و آن حضرت(ص) گریه می‌کردند. چون آینده ایشان را می‌دیدند که چه بر سرشان

که استاد بلوکی فر نقاشی قهوه‌خانه‌ای هم انجام می‌دهند. تمام این مسائل بعلاوه روضه‌های خانگی که در منزل خودمان، اقوام و همسایه‌ها برگزار می‌شد باعث نهادینه‌شدن تعلقات مذهبی در درونم شد. به‌طوری‌که چند بار نمایشگاهی از نقاشی قهوه‌خانه‌ای انجام دادم. بعدها در دانشگاه در رشته نقاشی ادامه تحصیل دادم و آقا اباعبد...الحسین به من حقیر لطف کرد و امروز عهده‌دار مسئولیت نقاشی عاشورایی شدم. سبکی که به‌شدت به دلم می‌نشیند و آرام می‌کند.

نقاشی در برابر دیدگان مردم

این نقاش قهوه‌خانه‌ای درباره اجرای زنده نمایشگاه کارام جان می‌رود در فرهنگسرای رسانه توضیح می‌دهد: سال ۹۹ تابلوی عاشورایی کارام جان می‌رود را از آغاز محرم تا روز اربعین حسینی در فضای باز فرهنگسرای رسانه به صورت زنده در برابر چشمان عزاداران حسینی ترسیم کردم که با استقبال خوبی از طرف مردم مواجه شد. آن‌زمان طرح تابلوی جنگ و شهادت حضرت عباس(ع)، قسمتی از شب عاشورا و... بود. ایده ابتدایی کار هم از خودم بود. البته خودم که می‌گویم ظاهر عمل است. درواقع لطف اباعبد...الحسین(ع) است که باعث و بانی تمام این کارها می‌شود. چون این قیام نباید فراموش شود و مردم باید بدانند که قیام عاشورا فقط جنگ نبود. قیامی بود علیه ظلم و بی‌عدالتی. دو سال پیش زمانی که تابلو به اتمام رسید از طرف فرهنگسرای رسانه به مزایده گذاشته شد که به مبلغ یک میلیارد تومان توسط یک خیرخرداری عوایدش صرف مدرسه‌سازی در یکی از شهرهای محروم شد. سال گذشته در همین ایام از طرف دانشگاه سوره دعوت به کار شدم و تابلویی که در آنجا ترسیم کردم شهادت حضرت‌رقیه(س)، رسیدن کاروان اسرا به شام، بارگاه یزید و... بود. بارشال هم دانشجویان دانشگاه سوره از این تابلوی عاشورایی بسیار استقبال کردند و امسال مجدداً در فرهنگسرای رسانه میزبان مردم در این ایام هستم. البته امسال ابعاد تابلوی عاشورایی کمی کوچک‌تر از سال‌های گذشته است و در آن جنگ حضرت علی‌اکبر(ع)،

محمدرضا محمدحسینی، نامی آشنا در نقاشی قهوه‌خانه‌ای است که طی چند سال گذشته از آغاز محرم تا روز اربعین حسینی تابلوی عاشورایی را به‌صورت زنده در برابر چشمان عزاداران حسینی ترسیم می‌کند. این هنرمند تاکنون بیش از ۲۵ پرده عاشورایی برای امکان مذهبی نظیر تکیه‌پایین تجریش، تکیه‌بالای تجریش، حسینیه انصاطهار و نخل کاشانک کشیده و در طراحی و تکمیل پرده‌های عاشورایی بسیاری نیز حضور داشته است. اجرای زنده پرده عاشورایی «کارام جان می‌رود» برای دومین سال در فرهنگسرای رسانه بهانه‌ای شد تا سراغ این هنرمند برویم و با او درباره اجرای این اثر و وضعیت نقاشی قهوه‌خانه‌ای به گفت‌وگو بپردازیم.

ساناز قنبری

گروه فرهنگ و هنر

محمدرضا محمدحسینی، دلایل گرایشش به نقاشی قهوه‌خانه‌ای و به‌خصوص نقاشی با مضامین مذهبی و به‌ویژه عاشورا را ناشی از سبک زندگی خانوادگی‌اش می‌داند و اظهار می‌کند: گرایش به مذهب و دین در درون هر انسان به‌صورت فطری وجود دارد. مانند گرایش‌کی که هر انسان به‌صورت فطری به زیبایی، نیکی و... دارد. در مورد من این گرایش به دلیل تولد و رشد در یک خانواده مذهبی دوچندان است. من به قول معروف بچه تکیه‌پایین تجریش هستم. هرسال تا سوعا و عاشورا تمام بچه‌های شمیمران و تجریش از دور و نزدیک جمع می‌شوند و در تکیه‌بالا یا تکیه‌پایین تجریش عزاداری می‌کنند. پدر بزرگم نقاشی ساختمان انجام می‌داد و دوست و همکاری داشت به نام عباس بلوکی‌فر که بعدها استاد من شدند. رفت‌وآمد استاد بلوکی‌فر به منزل ما از دوران کودکی و نوجوانی باعث علاقه‌مندی من به نقاشی گچبری ساختمان شد و از نوجوانی زیر نظر استاد آموزش این سبک از نقاشی را دیدم. آن زمان نمی‌دانستم

گفت‌وگو

گفت‌وگوی «جام جم» با دکتر غلامرضا بهروزی لک، نویسنده و پژوهشگر

واقعۀ کربلا، الگویی برای جهادت‌بین

«تبیین» اصطلاحی است برخاسته از مفاهیم دینی که ریشه در مباحث اعتقادی مسلمان دارد. از روش تبلیغی پیامبر اکرم(ص) گرفته تا سخنان به‌جامانده از امام‌علی(ع) در نهج‌البلاغه این مفهوم را در خود دارد. بر همین اساس رهبر معظم انقلاب اسلامی بارها در سال‌های گذشته از جهاد تبیین در سخنان خود استفاده کرده و از اهمیت و ضرورت آن در پیشبرد اهداف اسلام و انقلاب اسلامی سخن گفته‌اند. شاید به جرات بتوان گفت قیام حسینی بارزترین نمونه تاریخی و عینی از جهاد تبیین است. به عبارت دیگر معنای نهضت حسین بن علی(ع) تبیین بود: «امام حسین(ع) را فقط به جنگ روز عاشورا نباید شناخت؛ آن یک بخش از جهاد امام حسین(ع) است. به تبیین او، امر به معروف او، نهی از منکر او و توضیح مسائل گوناگون در منا و عرفات خطاب به علما و نخبگان باید شناخت. بنابراین» «جهاد فقط شمشیر گرفتن و جنگ‌کردن در میدان قتال نیست؛ جهاد شامل جهاد فکری، جهاد عملی، جهاد تبیینی و تبلیغی و جهاد مالی است.» رمزگشایی از اهمیت تبیین و جهاد تبیین در سیره امام حسین(ع) و تأثیری که در شکل‌گیری قیام عاشورا داشته است می‌تواند ما را در مسیر پی که برای حفظ آرام‌نای سیدالشهدا(ع) پیش‌رو داریم از اغواگری و گمراهی برهاند. حجت‌الاسلام دکتر غلامرضا بهروزی لک، عضو هیات علمی دانشگاه باقرالعلوم(ع)، فارغ‌التحصیل مقطع دکتری علوم سیاسی دانشگاه تربیت مدرس و دانش‌آموخته سطح ۴ کلام اسلامی حوزه علمیه قم است. او علاوه بر تدریس در حوزه و دانشگاه، چندین اثر علمی در حوزه اندیشه سیاسی اسلام به رشته تحریر درآورده و به پژوهش در این حوزه می‌پردازد و آنچه می‌خوانید، گزیده‌ای از گفت‌وگوی وی با جام جم است.

نازلی مروت

روزنامه‌نگار

برای روشن شدن موضوع ابتدا باید مفهوم جهاد را از منظر اندیشه دینی تعریف نماییم؛ جهاد یعنی تلاش برای رسیدن به یک هدف متعالی. از آنجا که انبیای الهی همواره مقصود و غایتی الهی برای فعالیت‌های خود داشته‌اند همه فعالیت آنان را می‌توان جهاد نامید. در اسلام جهاد به‌صورت‌های مختلفی مطرح شده است. شکلی از جهاد، مقابله با دشمنان در قالب جنگ و نبرد یا جهاد و جنگ برای تبیین و برای دفاع از آرمان‌های اسلامی است. خداوند متعال در آیه ۵۲ سوره فرقان از جهاد کبیر یاد کرده است؛ ای پیامبر! از کافران تبعیت نکن و با آنان به‌وسیله قرآن کریم جهاد کبیر انجام ده. یکی دیگر از مفاهیمی که در آموزه‌های دینی و قرآن آمده است، نذیر است. در آیه ۵۱ سوره فرقان آمده است: اگر می‌خواستیم در هر قریه‌ای نذیری را ارسال می‌کردیم. ارسال نذیر یعنی فرستادن اندازنده و بیان‌کننده حقیقت برای کسانی که قصد انکار دارند.

حسین(ع)؛ امتداد جهاد تبیین
در این مقطع می‌توانیم واقعه عاشورا را تحلیل کنیم. در اثر اختلافاتی که وجود داشت دین در معرض تحریف بنیادی قرار گرفت و لازم بود تا جهاد تبیین به‌صورت اساسی صورت بگیرد. امام علی باب علم نبی بود اما دشمنان سعی در منزوی ساختن و خاموشی نور مبین وحی داشتند. بعد از ۲۰ سال از شهادت امام علی(ع) ضرورت داشت تا در مسائل این انحرافات اقدام جهادی جدی صورت پذیرد. وقتی باب علم نبی(ع) به حاشیه رفت، برای احیای علم نبی و دروازه آن نیاز بود تا پرچم و چراغ هدایتی بر مسیر این دروازه علم نبی نصب شود. اینجاست که امام حسین(ع) چراغ هدایت و کشتی نجات برای راهنمایی امت اسلامی به علم پیامبر از طریق باب علم نبی(ص) می‌گردد تا مسیر و اصل دین گم نشود. ان‌الحسین مصباح الهدی و سفینه النجاة. اگر به ماهیت قیام اباعبد... (ع) نگاه کنیم، خواهیم دید که آن حضرت در راستای تبیین دین حق اقدام به

دلیل است که اگر او نبود دین اسلام سالم به دست ما نمی‌رسید. ما و امادر سیدالشهدا(ع) هستیم. اگر اباعبد... (ع) نبودند حدیث امام صادق و امام باقر(ع) در قالب نهضت علمی به ما نمی‌رسید. از امام صادق(ع) سوال شد که شما امامان مگر همگی کشتی نجات و چراغ هدایت نیستید؟ فرمود: همه ما کشتی نجات هستیم اما کشتی امام حسین(ع) اسرع و اوسع است. بدین دلیل ما به نوعی و امادر جهاد تبیینی هستیم که امام حسین(ع) در آن مقطع تاریخی ایجاد کردند و برای ما الگوساز شدند. امروزه کسانی که می‌خواهند جهاد تبیین کنند باید حتماً از اباعبد... (ع) الگوبری کنند.

امام مهدی(عج) تحقق بخش کامل جهاد

خونخواهی اباعبد... توسط امام مهدی(عج) فقط به این نیست که خونی ریخته شده و بخواهند انتقام بگیرند. بلکه اینجا خونخواهی به معنای خونخواهی اعتقادی و احیای دین حق و دین درست است. به این دلیل است که پرچم‌های امام مهدی(عج) هم با لئارات الحسین است و جالب اینجاست که امام مهدی(عج) که در نخستین معرفی خود در کنار کعبه، خود را با جدش حسین(ع) معرفی می‌کند. یا اهل العالم ان جدی الحسین قتلوه عطلشانا سحقوه عدوانا؛ این مضامین را در اولین سخنرانی امام مهدی(عج) داریم. امام حسین(ع) و یارانش با دفاع از اسلام حقیقی و حقیقت ناب اسلام و جهاد تبیین برای ما الگوی برجسته‌ای ساختند که لازم است با شناخت درست ماهیت قیام‌شان در راستای جهاد تبیین امروز نیز در مقابل انحرافات

می‌کنیم به این

برش

امام‌علی(ع)، آغازگر جهاد تبیین

آغازگر این تأویل و تبیین امیرالمومنین علی(ع) است. به این جهت، پیامبر اکرم(ص) خود را مدینه‌العلم و امام‌علی(ع) را باب مدینه‌العلم دانستند. یعنی علی(ع)، به‌عنوان دروازه علم قرآنی پیامبر اکرم(ص) معرف و مبین قرآن کریم است. رسول خاتم(ص) در حدیث دیگری خطاب به امام‌علی(ع) می‌فرماید؛ ای علی! من با این مشرکین برای اثبات و اصل اسلام و نزول قرآن کریم جنگیدم و شما در راه تأویل قرآن کریم خواهید جنگید. این مبنای اعتقادی ما در قرآن کریم است که اکمال دین با تبیین دین به وسیله وصی پیامبر(ص) پیوند خورده است. حوادث بعد از رحلت رسول... تحولاتی را رقم زد که آموزه‌های حیوانی قرآن کریم و تعالیم پیامبر(ص) به حاشیه رفت و آنچنان شد که باب علم نبی مورد حمله قرار گرفت، خانه‌نشین شد و حتی بعد از شهادت به دست شقی‌ترین فرد مورد لعن و نفرین قرار گرفت. این وضعیت جامعه سال چهل‌م قمری است که شهادت امیرالمومنین در آن رخ داده است. گویا دشمنان و کسانی که به نوعی حاضر نبودند اصل دین در جامعه اسلامی تحقق پیدا کند، می‌خواستند با حاشیه‌بردن تبیین‌کننده معارف قرآنی، اصل دین را به حاشیه برده و دین را تحریف کنند.

و توطئه‌ها علیه اسلام ناب و حقیقت دین ایستادگی کنیم. مجدد باید تلاش کنیم به توصیه قرآن کریم در آیه ۵۲ سوره فرقان و باتاسی به الگوی اباعبد... در این زمینه برای تبیین دین حق جهاد کنیم. اینک ما مخاطب این آیه هستیم که ای مردم جهان از مشرکان، منحرفان و کافران‌کی که درصدد از بین بردن آیات الهی هستند اطاعت نکنید و با تمسک به قرآن و قرین آن یعنی الگوی امام حسین(ع) جهاد تبیین انجام دهیم. جهاد کبیر با قرآن بدون تمسک به شریک قرآن، یعنی سنت و سیره جهاد تبیین معصومین، به‌ویژه امام حسین(ع) ممکن نخواهد بود.